

АЛЕКСАНДАР МАТКОВИЋ*

Факултет за европске правно-
политичке студије
Нови Сад

УДК 314.15:343(497)

Монографска студија

Примљен: 15.08.2017

Одобрен: 05.09.2017

Страна: 287-298

МИГРАНТСКА КРИЗА НА БАЛКАНУ – КРИВИЧНОПРАВНА И КРИМИНОЛОШКА ПЕРСПЕКТИВА

Сажетак: Рад је посвећен базичној анализи актуелне мигрантске кризе и њених последица из кривичноправне и безбедносно-криминолошке перспективе, уз фокусирање на регион Балкана као једно од жаришта описаних турбулентних дешавања. У првој тематској целини проучена су општа кривичноправна обележја појава повезаних са наведеним избегличким процесима. Друго поглавље намењено је разматрању постојећих безбедносних стратегија, уз истовремено указивање на могућности њиховог унапређења и прилагођавања специфичним потребама балканског подручја. Последњи део има за циљ истицање друштвених претпоставки нужних за реализацију наведених безбедносних мера. У оквиру изнетих запажања, нарочит значај придат је, између осталог: двострукој кривичноправној перспективи миграната (као учинилаца кривичних дела, односно као оштећених); факторима који могу допринети инволвираности миграната у оквиру процеса извршења кривичног дела; генералној идеји о нужности свеобухватне, доследне и искрене сарадње међу надлежним органима држава балканског региона, као предуслову који превазилази политичке и културолошке разлике и без чије испуњености постојеће правне и безбедносне мере не могу дати делотворне, систематске и дугорочне резултате.

Кључне речи: мигрантска криза, Балкан, кривична дела, међународна сарадња

Увод

Најновија актуелизација верског екстремизма на блиском истоку проузроковала је талас масовних миграција које из темеља преиспитују безбедносне компетенције европских земаља. Велики број људи из ратом угрожених подручја потражио је азил у земљама Европе, а за њиховим стопама, упутио се и огроман број тзв. лажних азиланата, односно економских миграната који настоје да искористе новонасталу кризну ситуацију зарад остварења својих циљева. У овоме раду настојаће се да се кроз уопштену, кривичноправну и безбед-

---

* al.matkovic@gmail.com

носно-криминолошку анализу, у сасвим основним цртама укаже на најзначајније правне аспекте проблема и понуди одређени допринос постојећим безбедносним стратегијама. При томе ће пажња, сходно тематском одређењу чланка, бити примарно фокусирана на специфичности мигрантске кризе на простору Балкана.

Општа кривичноправна обележја мигрантске кризе

Када говоримо о кривичноправним последицама деловања Исламске државе и њиме узроковане мигрантске кризе, уобичајено се у први план намећу она кривична дела која се, према перцепцији грађана, али и спрам своје објективне природе, сматрају за најтежа. Међутим, детаљније правно разматрање наведене проблематике показује да је спектар кривичних дела која могу настати у вези са описаним проблемом значајно шири. Определељујући се за позитивноправни модел поделе, те узимајући за основ дела и терминологију које усваја Кривични законик Републике Србије (КЗРС 2006), у наредним редовима биће изведена анализа и класификација поменутих кривичних дела.

На почетку, из методолошких разлога, потребно је извршити основну поделу на две целине. У оквиру прве, лица из категорије миграната појављују се као оштећени, тј. као жртве злочина, док се у другој иста лица налазе у улози учинилаца кривичних дела.

Мигранти као жртве кривичних дела (оштећени)

Говорећи о првопоменутој категорији, сходно природи деловања саме Исламске државе, међу првим асоцијацијама намећу се злочини из категорије дела против човечности и других добара заштићених међународним правом. Према терминологији КЗРС, нека од карактеристичних дела која се у том смислу могу сусрести у пракси јесу: тероризам (чл. 391 КЗРС); терористичко удруживање (чл. 393а КЗРС); злочин против човечности (чл. 371 КЗРС); ратни злочин против цивилног становништва (чл. 372 КЗРС); геноцид (чл. 370 КЗРС); уништавање културних добара (чл. 383 КЗРС) и др. (КЗРС 2006).

Са друге стране, становници ратом/тероризмом захваћених подручја суочавају се и са читавим низом других проблема чија позитивноправна обележја показују велики диверзитет.¹ У том погледу, могу се навести следеће карактеристичне, а истовремено веома разнородне категорије дела: кривична дела против живота и тела (чл. 113- 127 КЗРС); против слобода и права човека и грађанина (чл. 128- 153 КЗРС); против части и угледа (чл. 170- 177 КЗРС); против полне слободе (чл. 178- 186 КЗРС); кривична дела против имовине (чл. 203- 222 КЗРС); дела против опште сигурности људи и имовине (чл. 278- 288 КЗРС); појединачно кривично дело изазивања националне, расне и верске мржње и нетрпељивости (чл. 317 КЗРС) [КЗРС 2006]. Будући да ће о поједи-

---

¹ За опште информације о проблемима са којима се суочава наведена категорија миграната, уп. нпр: Morrison 2014; Ostrand 2015; Mowafi, Spiegel 2008.

ним аспектима наведених дела бити детаљније излагано у наредном поглављу, на овоме месту ћемо се ограничити на њиховом груписању и општем приказу, без улажења у конкретнију анализу. Оно што је, међутим, изузетно важно истаћи, јесте чињеница да понуђено груписање треба схватити веома условно, будући да се мигранти могу наћи у улози оштећених у контексту најразличитијих кривичних дела, од којих многа уопште не морају бити конектована са азилантским или псеудоазилантским положајем наведене категорије оштећених.

Мигранти као учиниоци кривичних дела

Поред управо изложеног проблема виктимизације становништва угроженог деловањем ISIS-а и суоченог са последицама избеглиштва, један од великих изазова мигрантске кризе јесте и питање миграната као потенцијалних учинилаца кривичних дела. Као и у случају миграната-оштећених, и овде се сусрећу веома бројна кривична дела чији диверзитет је такође једно од упадљивих обележја. Пратећи структуру и терминологију КЗРС, могу се истаћи следеће категорије кривичних дела и поједини, њима обухваћени, карактеристични типови злочина:

- кривична дела против живота и тела (убиство [чл. 113 КЗРС]); тешко убиство [чл. 114 КЗРС]; убиство на мах [чл. 115 КЗРС]; тешка телесна повреда [чл. 121 КЗРС]; лака телесна повреда [чл. 122 КЗРС]; учествовање у тучи [чл. 123 КЗРС]; угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи [чл. 124 КЗРС];
- кривична дела против слобода и права човека и грађанина (нарочито дело угрожавања сигурности [чл. 138 КЗРС]);
- кривична дела против части и угледа (увреда [чл. 170 КЗРС]; повреда угледа због расне, верске, националне или друге припадности);
- кривична дела против полне слободе (силовање [чл. 178 КЗРС]; недозвољене полне радње [чл. 182 КЗРС]);
- кривична дела против имовине (крађа [чл. 203 КЗРС]; тешка крађа [чл. 204 КЗРС]; разбојнична крађа [чл. 205 КЗРС]; разбојништво [чл. 206 КЗРС]; ситна крађа, утаја и превара [чл. 210 КЗРС]; одузимање туђе ствари [чл. 211 КЗРС]; уништење и оштећење туђе ствари [чл. 212 КЗРС]);
- кривична дела против опште сигурности људи и имовине (изазивање опште опасности [чл. 278 КЗРС];)
- кривична дела против уставног уређења и безбедности (диверзија [чл. 313 КЗРС]; саботажа [чл. 314 КЗРС]; шпијунажа [чл. 315 КЗРС] и др);
- кривична дела против државних органа (спречавање службеног лица у вршењу службене радње [чл. 322 КЗРС]; напад на службено лице у вршењу службене дужности [чл. 323 КЗРС]; учествовање у групи која спречи службено лице у вршењу службене радње [чл. 324 КЗРС]);
- кривична дела против јавног реда и мира (насилничко понашање [чл. 344 КЗРС]; недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи [чл. 350 КЗРС]);
- кривична дела против човечности и других добара заштићених међународним правом (тероризам [чл. 391 КЗРС]; терористичко удруживање [чл. 393а КЗРС] и др) [КЗРС 2006].

Наравно, и овде је нужно нагласити оквирност и условност овако формулисане кривичноправне класификације, будући да се мигранти, као и сви остали људи, могу наћи у улози учинилаца најразличитијих кривичних дела, од којих бројна не морају бити директније повезана са мигрантским статусом њихових извршилаца.

Уочене конекције и правилности

Из горе приказаног оквирног модела кривичних дела којима мигранти могу бити захваћени (било као оштећени, било као учиниоци), могуће је извести одређена запажања у смислу предуслова настанка појединих злочина и других релевантних узрочно-последичних односа.

На првом месту, важно је уочити генералну криминолошку перспективу односа кризних дешавања уопште и пораста криминалитета. Како што је познато, најразличитији видови друштвених турбулентних дешавања могу допринети (и по правилу и доприносе) прогресу стопе криминалитета (уп. нпр: Reckless 1942; Deflem 2011; Ignjatović 2008). Када се речено има у виду, те уважавајући мултидимензионалност текуће мигрантске кризе, као нужан намеће се закључак о постојању примарне, генералне условљености укупности описаног криминалитета и општих обележја актуелних миграционих процеса.

Такође, за разлику од опште категорије друштвених потреса и трансформација (ратови, револуције, различите друштвено-политичке кризе, економски проблеми и др) треба истаћи и специјализовану категорију утицаја мигрантских процеса понаособ на пораст броја регистрованих кривичних дела. Уопштено посматрано, сам долазак изузетно великог броја лица из удаљених земаља са коренито другачијим друштвенополитичким, верским, културолошким и другим усвојеним обрасцима и њихово суочавање са новом средином, свакако доводи до бројних проблематичних околности, независно од тога о којим конкретним земљама емиграције и имиграције је реч. Са друге стране, обележја актуелне мигрантске кризе (нарочито она која стоје у вези са великим и коренитим разликама између земаља из којих мигранти долазе и држава Европе у које пристижу), додатно спецификују особине проблема, уносећи у њега општедруштвене, политичке, економске, верске, културолошке и друге особености (уп: Benedetta 2015; Bell, Machin 2011; Stansfield 2016).

Фокусирајући се на специфичне групе кривичних дела у односу на врсту њиховог заштитног објекта, чини се основаним уочити следеће повезаности. Зарад прегледности анализе и бољег увида у суштину материје, издвојићемо, као примере, неколико категорија кривичних дела и понудити неколицину запажања са њима у вези. У погледу кривичних дела против имовине, пораст броја дела у оквиру којих се мигранти профилишу као учиниоци, може бити директно или индиректно повезан са тешком економском позицијом са којом се дата лица суочавају у свом новом окружењу. Међутим, наведена конекција може се заснивати и на простом прилагођавању старих, већ формираних модела понашања новим условима (криминолошка категорија професионалних учинилаца кривичних дела). Насупрот реченом, имовинска кривична дела код

којих су мигранти жртве, тј. оштећени, могу бити повезана са различитим чиниоцима, од којих се, као директније конектовани са мигрантским статусом, могу истаћи за пример: различити видови одузимања имовине током транспорта и током привременог боравка у прихватним или другим сличним центрима (када се као учиниоци појављују лица „са стране“, или пак други мигранти из окружења); преваре повезане са обећавањем различитих услуга или помоћи (транспорт преко границе, обезбеђивање потребне документације, обећавање запослења, финансијске позајмице) и др (уп. нпр: Morrison 2014).

Када говоримо о кривичним делима против живота и тела, мигранти у одређеном броју случајева могу бити додатно предиспонирани да постану њихови учиниоци и услед следећих фактора: тешкоћа прилагођавања новој средини; маргинализација и стварање отпора ка новом окружењу; поступање сходно усвојеним обрасцима понашања из матичних земаља (у којима однос према одређеним видовима насиља може бити значајно другачији него што је то случај у европском културолошком поднебљу) и др. Са друге стране, осим општих околности које се односе на све категорије становништва, мигранти у одређеном броју случајева могу постати жртве кривичних дела против живота и тела и услед следећих специфичних фактора: распрострањеност неповерења, страха или анимозитета према имигрантима; постојање расизма, ксенофобије, шовинизма, екстремног национализма, верске искључивости; деловање екстремистичких ултрадесничарских група и др (уп: Bell, Machin 2011; Morrison 2014).

Говорећи о кривичним делима против полне слободе, чини се оправданим приметити да један од значајних чинилаца који поједине мигранте може додатно стимулирати на вршење описаних противправних радњи јесте коренито разилажење између друштвеног статуса и правних гаранција положаја жене у европским државама, у односу на статус жена у појединим земљама из којих мигранти долазе. Насупрот томе, мигранти се као жртве дела против полне слободе могу показати као додатно рањива категорија становништва у вези са одређеним облицима трговине људима (*sex trafficking*), принуде на бављење проституцијом и сл.

За разлику од размотрених дела, за која се свакако не може рећи да су искључиво или примарно повезана са присуством миграната и њиховим деловањем, поједина кривична дела имају видно другачију перспективу у томе погледу. Реч је о оним делима која, спрам тежине проузрокованих последица, управо привлаче највећу друштвену пажњу и изазивају општу забринутост становништва (различити видови тероризма и са њиме повезаног деловања, изазивање опште опасности и др). Повезаност мотива таквих злочина са елементима мигрантских процеса може бити многострука, при чему се, као оријентациони примери, могу истаћи: разочарење новим друштвеним окружењем и формирање анимозитета ка њему; неуспех прилагођавања и интегрисања у европски друштвени и културолошки амбијент, праћен жељом за осветом целокупном друштву као симболичном „кривцу“ за речено; инфилтрирање екстремиста Исламске државе унутар мигрантских група у циљу доласка на територију Европе и вршења терористичких аката; накнадно преобраћање мигра-

ната (економских миграната или ређе, истинских азиланата) у следбенике екстремистичких идеологија и њихово окретање вршењу терористичких аката; радикализација појединих лица исламске вероисповести која од раније имају пребивалиште или боравиште на простору Европе и др (уп: Perešin 2015; Neer, O'Toole 2014; Kfir 2014; Wojtasik, Szczepański 2017; Franz 2015).

У сваком случају, још један фактор који је важно имати у виду (но чије детаљније разматрање превазилази тематска и просторна ограничења овога рада) јесте степен разилажења између начина устројености и начелне ефикасности механизма кривичног правосуђа (односно целокупног државног репресивног деловања) у земљама из којих мигранти потичу, у односу на европске земље које представљају њихово одредиште. У питању је један од општих чинилаца који свакако може утицати на доношење или оснажење одлуке о вршењу злочина, као и на одабир конкретне врсте кривичног дела. Такође, чини се оправданим претпоставити да поменути фактор може имати утицаја и на статус миграната као оштећених, односно бити један од допунских предуслова који доприноси њиховој виктимизацији.

Могуће безбедносне стратегије за простор Балкана

У погледу безбедносних стратегија борбе против ISIS-а и суочавања са изазовима и последицама мигрантске кризе, на првоме месту свакако треба приступити генералним мерама које су општеприхваћене као стандард поступања, независно од конкретног подручја деловања о коме је реч. У томе смислу, нарочито треба подсетити на следеће мере:

- енергична и свеобухватна борба против међународног тероризма;
- превенција и делотворно санкционисање илегалне имиграције;
- интензивна контрола, евидентирање и друго адекватно деловање поводом легалног приспећа избеглица и/или њиховог даљег транзита ка другим земљама;
- обезбеђивање адекватних услова за помоћ имигрантима (попут формирања прихватних центара, пружања различитих видова помоћи, чињења доступним широког спектра стручних савета и стручне подршке и др);
- осмишљавање краткорочних и дугорочних мера поступања са мигрантима, начина њиховог повратка у матичне државе у случају одбијања азила, односно након престанка ратне опасности, као и начина њихове оптималне интеграције у земљу у којој им је азил додељен.²

Са друге стране, простор Балкана поседује значајне специфичности које је неопходно узети у обзир приликом формулисања локалних безбедносних стратегија повезаних са мигрантском кризом. Имајући у виду речено, могуће је истаћи неке од кључних фактора који утичу на локалну особеност кризне ситуације:

---

² За стратегије борбе против тероризма и суочавања са последицама ратних миграција, упоредити, примера ради, следеће радове: Posen 2001; Lum, Kennedy, Sherley 2006; Paasche, Gunter 2016; Yazgan, Eroglu Utku, Sirkeci 2015; Fargues, Fandrich 2012; Geddes, Scholten 2016.

- транзитни положај Балкана на путањама мигрантских токова;
- хетерогеност друштвено-политичког статуса држава Балкана (са нарочитим акцентом на питању тренутног чланства у Европској унији);
- разилажење (а у одређеним случајевима и сукоб) појединих базичних државних и националних интереса држава региона;
- релативна временска блискост грађанских ратова вођених на простору бивше СФРЈ, као и њима последична нестабилност (политичка, правна, економска, општедруштвена);
- одржавање латентних међунационалних тензија међу појединим државама из окриља некадашње Југославије, односно међу другим државама региона, уз периодичну акутну актуелизацију наведених напетости;
- јединственост Балкана на читавом европском континенту у погледу ексклузивитета вишевековног присуства локалних исламских заједница, односно држава и регија са већинским муслиманским становништвом.

У складу са приказаним локалним факторима, потребно је додатно специфицирати безбедносну политику за државе балканског региона.³ Према нашем мишљењу, неке од мера које би требало инкорпорисати унутар генералне безбедносне стратегије јесу нарочито следеће:

- појачана контрола државних прелаза и државних граница између Европске уније и држава које се са њоме граниче;
- интензиван обавештајни и други безбедносни рад на пољу осматрања потенцијалних локалних жаришта тероризма, нарочито у контексту регија са регистрованим присуством радикализованог домаћег муслиманског станов-
- ~~присуства~~ ^{присуства} илегалних мигрантских рута и благовремено предвиђање њихових могућих алтернативних путања;

Осим ових мера које свака држава, са већим или мањим успехом, може спроводити и самостално (иако је међудржавна сарадња и у том погледу свакако од непроцењиве важности), треба указати и на смернице за унапређење безбедносног реаговања које за свој предуслов имају претходно обезбеђивање чврсте међудржавне сарадње. То су:

- благовремено међусобно обавештавање и доследна размена информација између надлежних органа у различитим државама региона;
- координирано поступање националних безбедносних служби;
- осмишљавање наднационалних стратегија суочавања са различитим аспектима мигрантске кризе;
- формирање специјалних тимова за деловање који би били сачињени од стручњака из различитих земаља (како на пољу руковођења, тако и на плану извршавања задатака);
- избегавање сваког вида међудржавног и међунационалног конфронтирања у балканском региону које би могло да угрози заједничке безбедносне интересе и безбедносне стратегије.⁴

³ О специфичностима мигрантске кризе на простору Балкана, упоредити, између осталог: Деспотовић 2016; Simeunović 2015; Tatalović, Malnar 2016; Липовац, Ђурић 2015.

⁴ Упоредити и мишљења неколицине домаћих аутора о процени ризика и могућим стратегијама деловања у наведеној области: Бериша, Ракић 2016; Ђурђевић, Вуковић 2016; Zečević, Gasmi 2016; Stevanović 2015.

Коначно, у складу са стручним усмерењем овога рада, потребно је засебно издвојити неколико специјализованих правних мера легислативног карактера. Те мере се односе првенствено на она кажњива понашања (или пак друштвено непожељна, али још увек не и инкриминисана) која стоје у директнијој вези са мигрантском кризом и мигрантским процесима. У зависности од врсте конкретне мере и правних последица које она производи, могуће је формирати следећу структуру расположивих стратегија:

- стручна анализа делотворности и ефикасности примене постојећих кривичних и прекршајних санкција, уз могућност њиховог унапређења;
- разматрање оправданости повећања висине законом забрањених казни;
- провера евентуалног постојања правних празнина које су актуелизоване мигрантском кризом;
- (као крајња мера) разматрање увођења нових инкриминација у оквиру постојећих прописа.

Друштвене претпоставке реализације безбедносних мера

Успешност реализације приказаних безбедносних стратегија директно је условљена општим друштвеним чиниоцима на простору држава које те стратегије треба да примене. Под тиме треба имати у виду како генерално друштвенополитичко расположење унутар граница појединих земаља, тако и статус њихових актуелних међународних односа. Међу кључним претпоставкама делотворности примене безбедносних мера налазе се начела систематичности, сарадње и координације. Степен остварења ових начела на простору Балкана у великој мери може бити доведен у питање услед различитих околности, међу којима се примарно истичу неке од већ поменутих (постојање бројних акутних и хроничних неслагања на државном и националном нивоу, актуелизовање конфликта из прошлости и др).

Нехомогеност држава региона у погледу тренутног статуса припадности Европској унији једна је од препрека усаглашеном и доследном спровођењу заједничких мера безбедносне политике. Ако се има у виду да и на нивоу саме Европске уније постоји велики број показатеља који сведоче о недовољној спремности заједничког деловања у томе правцу, као и о упадљивом одсуству фактичког заједништва (за разлику од начелно прокламованих начела европске солидарности), јасно је да се усаглашеност деловања поводом мигрантске кризе још теже може реализовати на простору Балкана.

Да би државе Балкана могле да се успешно и ефикасно заједнички супротставе безбедносним изазовима мигрантске кризе, као први корак намеће се нужност претходног разрешења (или у најмању руку, пасивизације) њихових међусобних конфликта. Посматрано и шире, мигрантска криза јесте прилика да државе Балкана изврше ревизију својих националних интереса и критички евалуирају основаност продужавања и новог актуелизовања међудржавних тензија са својим суседним државама. Полазећи од опште чињенице да заједнички проблеми умеју бити катализатор уједињења до тада супротстављених

страна и разједињених интереса, као и да извесност наступања изразито опасног глобалног конфликта може засенити неупоредиво мање локалне међудржавне противречности, чини се да није сасвим нереално претпоставити могућност искреног међудржавног заједништва на пољу суочавања са безбедносним изазовима актуелних миграција. Наравно, подразумевани предуслов за такав исход јесте консензус свих држава-актера о доследном придржавању усвојеним правилима и мерама, будући да свако одступање у томе смислу мора довести до обесмишљавања и неделотворности читавог заједничког пројекта.

Уколико Европа (те самим тим и Балкан) жели да задржи своја достигнућа на пољу демократизације друштва и остваривања и заштите најширег спектра права грађана, уз истовремено очување европског идентитета, умерен, али јасан и делотворан приступ безбедносним и другим аспектима мигрантске кризе намеће се као једино решење. Само тако могу се адекватно покушати очувати традиционалне европске културолошке вредности и локалне посебности, уз паралелно поштовање и уважавање људских права и цивилизацијских тековина заснованих на начелима равноправности, хетерогености, толеранције и мира.

Треба поменути и неколико питања која, иако нису искључиво повезана са балканским сегментом мигрантске кризе, својим значајем свакако заслужују да буду овде размотрена. У оквиру актуелне мигрантске кризе, веома је важно јасно разграничити истинско избеглиштво узроковано ратним дешавањима, од економских миграција становништва које није угрожено ратом. Поводом прве категорије, сходно међународним и националним правним актима, државе су дужне да омогуће спровођење и коришћење правних механизма помоћи избеглом становништву. За разлику од реченог, државе немају обавезу, али ни овлашћење да поступају на истоветан начин према економским мигрантима. Штавише, уколико се економске миграције спроводе на преваран начин (злоупотребом текуће кризе, уз лажно издавање лица за становнике ратних подручја, навођењем неистинитих разлога и мотива пресељења, фалсификовањем исправа и сл), таква понашања управо могу стећи и обележја противправности. Пружање помоћи лицима избеглим из ратних подручја јесте позитивноправна обавеза држава Балкана, али и природноправни постулат заснован на идејама хуманости и солидарности. Са друге стране, злоупотреба мигрантског азилантског статуса представља правно недопуштено понашање које са собом повлачи различите правне санкције. Отуда, задржавајући у свести комплексност и неунификованост проблема економског миграирања становништва на глобалном нивоу, треба ипак нагласити да би државе Балкана (као и остале европске земље) требале да предузму енергичније и делотворније мере на раном идентификовању и селектовању „лажних“ од истинских миграната. Тиме би био пружен значајан двоструки допринос ублажавању консеквенци целокупне мигрантске кризе: како у односу на европске земље и њихове држављане, тако и према реалним ратним избеглицама које, бежећи из подручја угрожених деловањем ISIS-а, трпе велике последице услед описаних злоупотреба азилантског статуса.

За крај, можемо изнети још једну сугестију општег карактера, чији потенцијал за практичну примењивост ће моћи финално да се оцени искључиво након протека одређеног времена које је пред нама. Полазећи од читаве Европе као макромодела чија вредност и посебност управо почива на подстицању и уважавању националних и државних особености као вредности које свакако нису препрека могућности европског јединства и заједничког међународног деловања, државе балканског региона требале би да одговоре изазовима мигрантске кризе на аналоган начин – проналазећи не само колективне интересе, већ и заједничке суштинске идеје, идеале и начела који их уједињују и који могу бити подстицај за искрено и посвећено здружено деловање у правцу очувања безбедности на простору читавог Балкана.

Литература:

1. Bell, Brian; Machin, Stephen (2011): *The Impact of Migration on Crime and Victimization - A report for the Migration Advisory Committee*, Centre for Economic Performance, LSE, London (https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/257233/lse-consulting.pdf, 14.06.2017).
2. Beriša, Hatidža; Rakić, Mile (2016): Мигрантска криза – студија случаја Републике Србије, *Kultura polisa*, br. 30, str. 35-60.
3. Berti, Benedetta (2015): The Syrian Refugee Crisis: Regional and Human Security Implications, *Strategic Assessment*, 17(4), pp. 41-53.
4. Deflem, Mathieu, ed. (2011): *Economic Crisis and Crime*, Emerald Group Publishing Limited, Bingley.
5. Despotović, Ljubiša (2016): Geopolitički i demografski aspekti aktuelne мигрантске кризе, *Kultura polisa*, br. 31, str. 11-28.
6. Đurđević, Zoran; Vuković, Slaviša (2016): Мигрантска криза и терористичка претња, *Srpska politička misao*, br. 4, str. 217-232.
7. Fargues, Philippe; Fandrich, Christine (2012): *The European Response to the Syrian Refugee Crisis: What next?*, MPC, Florence.
8. Franz, Barbara (2015): Popjihadism: Why Young European Muslims Are Joining the Islamic State, *Mediterranean Quarterly*, Vol. 26, No 2, pp. 5-20.
9. Geddes, Andrew; Scholten, Peter (2016): *The Politics of Migration and Immigration in Europe*, SAGE Publications Ltd, London.
10. Ignjatović, Đorđe (2008): Kriminologija, Pravni fakultet univerziteta u Beogradu, Beograd.
11. Kfir, Isaac (2014): Social Identity Group and Human (In)Security - The Case of Islamic State in Iraq and the Levant (ISIS), *SSRN*, <https://ssrn.com/abstract=2493209>.
12. Krivični zakonik Републике Србије (2006), Službeni glasnik, Beograd.
13. Lipovac, Milan; Đurić, Slađana (2015): Мигрантска криза у ЕУ и западnobalkanska ruta, *Godišnjak Fakulteta bezbednosti*, str. 67-91.
14. Lum, Cynthia; Kennedy, Leslie W; Sherley, Alison (2006): Are counter-terrorism strategies effective? The results of the Campbell systematic review on counter-terrorism evaluation research, *Journal of Experimental Criminology*, Vol. 2, Issue 4, pp. 489-516.
15. Mowafi, Hani; Spiegel, Paul (2008): The Iraqi refugee crisis: familiar problems and new challenges, *JAMA*, 299(14).

16. Morrison, Leah (2014): The vulnerability of Palestinian refugees from Syria, *Forced Migration Review, Special issue: The Syrian Crisis, displacement and Protection*, issue 47.
17. Neer, Thomas; O'Toole, Mary Ellen (2014): The Violence of the Islamic State of Syria (ISIS): A Behavioral Perspective, *Violence and Gender*, Vol. 1, No. 4, pp. 145-156.
18. Ostrand, Nicole (2015): The Syrian refugee crisis: A comparison of responses by Germany, Sweden, the United Kingdom, and the United States, *Journal on Migration and Human Security*, 3(3), pp. 255-279.
19. Paasche, Till F; Gunter, Michael M. (2016): Revisiting Western Strategies against the Islamic State in Iraq and Syria, *The Middle East Journal*, Vol. 70, No 1, pp. 9-29(21).
20. Perešin, Anita (2015): Fatal Attraction: Western Muslimas and ISIS, *Perspectives on Terrorism*, Vol. 9, No. 3.
21. Posen, Barry (2001): The Struggle against Terrorism: Grand Strategy, Strategy, and Tactics, *International Security*, Vol. 26, Issue 3, pp.39-55.
22. Reckless, Walter C. (1942): The Impact of War on Crime, Delinquency, and Prostitution, *American Journal of Sociology*, Vol. 48, No. 3, pp. 378-386.
23. Simeunović, Dragan (2015): Migracije kao uzrok političkih anomalija u Evropi, *Nauka, bezbednost, policija*, Vol. 20, br. 3, str. 1-17.
24. Stansfield, Richard (2016): Reevaluating the Effect of Recent Immigration on Crime - Estimating the Impact of Change in Discrete Migration Flows to the United Kingdom Following EU Accession, *SAGE Journals*, Vol. 62, Issue 11.
25. Stevanović, Miroslav (2015): Međunarodni pravni problem oružanog suprotstavljanja terorističkoj grupaciji „Islamska država“ u Siriji, *Pravni zapisi*, br. 2, str. 284-311.
26. Tatalović, Siniša; Malnar, Dario (2016): Migracijska i izbjeglička kriza u Europi: Države balkanskog migracijskog pravca između sekuritizacije i humanitarizma, *Međunarodni problemi*, br. 78, str. 285-308.
27. Wojtasik, Karolina; Szczepański, Marek S. (2017): Caliphate Calls to Arms. European ISIS Fighters in the Light of Sociological Analysis, *Security Dimensions – International & National Studies*, No. 21, pp. 118-129.
28. Yazgan, Pinar; Eroglu Utku, Deniz; Sirkeci, Ibrahim (2015): Syrian Crisis and Migration, *Migration Letters*, Vol. 12, No. 3.
29. Zečević, Slobodan; Gasmı, Gordana (2016): Evropski bezbednosni i odbrambeni identitet i migrantska kriza, *Strani pravni život*, br. 2, str. 57-75.

MIGRANT CRISIS IN THE BALKANS – CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY-RELATED PERSPECTIVES

Summary: This paper is dedicated to the basic analysis of the current migrant crisis and its consequences from the criminal law and criminology-related perspectives, focusing on the Balkan region as one of the focal points of the described turbulent events. Inside the first chapter the general criminal law features of phenomena associated with the aforementioned refugee processes are examined. The second chapter is devoted to considering existing security strategies, while pointing to the possibilities for their improvement and adaptation to the specific needs of the Balkan region. The last section aims to highlight the social assumptions which are necessary for the implementation of these security measures. Among the totality of presented observations and conclusions, particular importance is given to the following: the double criminal law-related perspective of migrants (as perpetrators of crimi-

nal acts, as well as the victims); factors that can contribute to the involvement of migrants within te process of committing crime; a general idea about the necessity of a comprehensive, consistent and sincere cooperation among the state authorities of the Balkan region, as a precondition that overcomes political and cultural differences and without which the existing legal and security measures can not provide effective, systematic and long-term results.

Key words: migrant crisis, Balkans, crimes, international cooperation